

УДК 338.46

**О. І. Гонга,
І. В. Безуглий**

НАУКОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

***Анотація.** Проаналізовано досвід країн світу у використанні державно-приватного партнерства для активізації розвитку рекреаційно-туристичної сфери. Визначені напрями використання державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері. Подано структуру індексу конкурентоспроможності рекреаційно-туристичної сфери України. Розкриті основні методи створення готельних мереж: франчайзинг, контракт на управління, лізинг. Наведено приклади реалізації державних мегапроектів у Радянському Союзі та на пострадянському просторі. З'ясовані позитивні аспекти використання державно-приватного партнерства для органів влади та приватного бізнесу.*

***Ключові слова:** державно-приватне партнерство, мультиплікатор, індекс конкурентоспроможності, методи створення готельних мереж.*

***Summary.** The experience of the world in the use of public-private partnerships to enhance the development of recreation and tourism. The directions to use public-private partnerships in recreation and tourism sector. Posted structure Competitiveness Index recreation and tourism Ukraine. The basic methods for creating hotel networks: franchising, management contract, leasing. The examples of the implementation of government mega-projects in the Soviet Union and the former Soviet Union. And analyzed the positive aspects of the use of public-private partnerships for government and private business.*

***Key words:** public-private partnership multiplier competitiveness index, methods for creating hotel chains.*

Постановка проблеми. Державно-приватне партнерство сприяє збільшенню інновацій в рекреаційно-туристичній сфері України. Його активізація потребує розробки методичних рекомендацій щодо підготовки проектів державно-приватного партнерства, які містять основні форми співробітництва, послідовність розробки проектів.

Аналіз останніх публікацій. Приклади реалізації проектів державно-приватного партнерства свідчать щодо можливості отримання мультиплікативного ефекту в супутніх рекреаційно-туристичній сфері галузях, зокрема транспорті, соці-

альній інфраструктурі, житлово-комунальному господарстві [1–4].

Дослідження існуючих і перспективних форм організації державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері України свідчить щодо необхідності розробки та впровадження організаційно-економічного механізму активізації співпраці органів влади та приватного сектору [5].

Проаналізовано існуючі механізми, класифікації та форми державно-приватного партнерства, що використовуються при реалізації проектів розбудови інфраструктури сфери послуг [6]. Проте

© О. І. Гонга, І. В. Безуглий, 2014

державно-приватне партнерство не обмежується тільки проектами розбудови інфраструктури.

Мета статті — проаналізувати досвід використання державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері країн світу, розкрити основні методи створення готельних мереж, визначити причини незадовільного розвитку державно-приватного партнерства, з'ясувати позитивні аспекти використання державно-приватного партнерства для органів влади та приватних партнерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважається, що реалізація значної кількості інвестиційних проектів у рекреаційно-туристичній сфері сприятиме активізації відтворювальних процесів у національній економіці. Це забезпечується мультиплікативним впливом на економічні процеси в супутніх галузях національного господарства.

Фахова література містить аргументацію важливості рекреаційно-туристичної сфери для національної економіки України. Така аргументація спирається на: докази прибутковості рекреаційно-туристичної діяльності для формування бюджетів, обґрунтуванні її пріоритетності серед інших галузей, значущості для активізації суміжних галузей економіки, оптимістичні прогнози розвитку рекреаційно-туристичної сфери у світі, порівнянні за різними об'єктами емпіричних матеріалів. Наведені аргументи свідчать щодо необхідності комплексного розгляду ролі рекреаційно-туристичної сфери в національній економіці України. Це орієнтує на формування та реалізацію державної політики розвитку рекреаційно-туристичної сфери, яка враховує взаємодію економічної, соціальної, політико-правової, освітньої, екологічної та регіональної сфер [4, с. 161–163].

Вплив рекреаційно-туристичної сфери на національну економіку відбувається завдяки залученню іноземної валюти та зниження тиску на платіжний баланс країни. Оцінка економічного ефекту, зокрема від міжнародного рекреаційно-туристичного обміну, передбачає визначення витрат відпочивальників під час перебування в країні. Визначення рекреаційно-туристичних витрат відбувається у формах обігу та накопичення. Виокремлюють прямий та непрямий вплив. Прямий вплив включає витрати відпочивальників із вирахуванням обсягів імпорту, який необхідний для їхнього матеріально-технічного забезпечення. Непрямий вплив визначається активізацією суміжних галузей національної економіки шляхом послідовного використання отриманих витрат. Формалізація оцінки економічного впливу рекреаційно-туристичної сфери визначається за допомогою мультиплікаторів. Залежно від напрямів впливу використовуються мультиплікатори доходу, продажів, зайнятості та виробництва. Дослідження мультиплікаторів спрямовано на вста-

новлення їх дії в окремих секторах національної економіки, оцінку ефективності державних та приватних інвестицій. Це дозволяє проводити більш детальний аналіз впливу сумарних рекреаційно-туристичних витрат на загальний експорт та імпорт країни, частини рекреаційно-туристичної сфери у формуванні валового національного доходу. У практичній діяльності визначення мультиплікаційних ефектів від внутрішньої рекреаційно-туристичної діяльності ускладнюється проблематичністю збору необхідних статистичних даних. Визначення економічного ефекту від міжнародної рекреаційно-туристичної діяльності є більш доступним, глибше методично опрацьованим та широко використовується в аналітичних дослідженнях. Мультиплікаційний експорт має стимулюючий вплив на економічне зростання пропорційно частки у валовому національному продукті. Платіжний баланс визначається різницею витрат іноземних відпочивальників в Україні та витрат її резидентів за кордоном, залежить від поточного стану та балансу руху капіталів. Величина сальдо рекреаційно-туристичного балансу визначає надходження або зменшення обсягу іноземної валюти з країни [2, с. 172–173].

Визначення впливу рекреаційно-туристичної сфери на розвиток країни та її конкурентність на світових ринках необхідно для створення стратегічних концепцій реалізації соціально-економічних ефектів. Це потребує проведення аналізу ролі державної влади на галузеві процеси, оцінки економічного внеску сфери відпочинку в національну економіку [1, с. 169].

Розробка концепцій активізації рекреаційно-туристичної сфери має бути спрямована на забезпечення структурної перебудови всієї національної економіки України. Рекреаційно-туристична сфера може стати дієвим інструментом переходу країни від індустріальної економіки до економіки знань, яка спирається на виробництві послуг. Для цього необхідно забезпечити досягнення оптимальних пропорцій у структурі національної економіки. У розвинених країнах частка рекреаційно-туристичної сфери досягає 5–8 % від валового національного продукту, а в Україні, за оцінками різних фахівців, не перевищує 2 % [3, с. 134].

Аналітичні матеріали світового економічного форуму (СЕФ) свідчать щодо незадовільного рівня конкурентоспроможності рекреаційно-туристичної сфери України. За найбільш показовими складовими, що утворюють структуру конкурентоспроможності, — пріоритетність розвитку (84 місце), авіаційна (78) та автотранспортна (73) інфраструктури, ціною конкуренцією (110), привабливістю територій для зовнішніх відпочивальників (101) країна значна відстає від світових лідерів. Позитивні зміни відбуваються майже за всіма показниками. Поліпшення інфраструктур-

них показників (авіатранспортної (+0,4), авто-транспортної (+0,3), рекреаційно-туристичної (+1,1) інфраструктур) свідчить щодо реалізації цілеспрямованої державної інфраструктурної політики. Але в цілому місце України в рейтингу конкурентоспроможності рекреаційно-туристичної сфери покращилося з 77 до 76 (табл. 1). Це дає підстави вважати, що необхідні більш суттєві зміни, ніж тільки інфраструктурне забезпечення структурних перетворень. Необхідні зміни можуть бути забезпечені формуванням та реаліза-

цією інноваційної політики рекреаційно-туристичної сфери України, складовою частиною якої є розбудова необхідної інфраструктури та впровадження концепції державно-приватного партнерства. Визначення індексу конкурентоспроможності орієнтує на проведення наукових робіт, які сприятимуть підвищенню пріоритетності рекреаційно-туристичної сфери в стратегічних планах України, посиленню цінової конкуренції, формуванню пропозиції проектів розбудови авіаційної та автотранспортної інфраструктури.

Таблиця 1

Структура індексу конкурентоспроможності рекреаційно-туристичної сфери України у 2009–2013 роках

Індекс	2009 р.		2011 р.		Зміна індексу в 2009–2011 рр., +/-	2013 р.		Зміна індексу в 2011–2013 рр., +/-	Зміна індексу в 2008–2013 рр., +/-
	Значення індексу	Місце у рейтингу	Значення індексу	Місце у рейтингу		Значення індексу	Місце у рейтингу		
1. Нормативно-правове регулювання	4,7	62	4,6	64	-0,1	4,7	60	+0,1	+0,2
1.1. Політика норм і правил	3,8	104	3,8	107	0	3,9	111	+0,1	+0,2
1.2. Екологічна стійкість	4,3	79	4,2	88	-0,1	4,3	92	+0,1	+0,1
1.3. Охорона та безпека	4,7	86	4,5	82	-0,2	4,7	77	+0,2	+0,2
1.4. Охорона здоров'я	6,4	18	6,5	17	+0,1	6,6	8	+0,1	+0,2
1.5. Пріоритетність розвитку	4,0	87	4,1	101	+0,1	4,2	84	+0,1	+0,4
2. Навколишнє бізнес-середовище та інфраструктура	3,4	72	3,5	76	+0,1	3,6	71	+0,1	+0,4
2.1. Авіатранспортна інфраструктура	2,6	94	2,6	93	0	2,8	78	+0,2	+0,4
2.2. Масовий транспорт	3,3	72	3,4	74	+0,1	3,5	73	+0,1	+0,3
2.3. Туристична інфраструктура	3,7	55	4,4	53	+0,7	4,6	50	+0,2	+1,1
2.4. Комунікаційна інфраструктура	2,4	51	3,2	68	+0,8	3,1	70	-0,1	0
2.5. Цінова конкурентоспроможність	3,9	116	4,0	119	+0,1	4,0	110	0	+0,1
3. Людські, культурні та природні ресурси	3,5	103	3,3	118	-0,2	3,6	99	+0,3	+0,1
3.1. Людські ресурси	5,1	68	4,9	68	-0,2	4,9	65	0	0
3.2. Рекреаційно-туристична привабливість	4,7	66	4,2	117	-0,5	4,3	101	+0,1	-0,5
3.3. Природні ресурси	2,4	112	2,3	119	-0,1	3,0	102	+0,7	+0,6
3.4. Культурні ресурси	1,8	88	1,9	86	+0,1	2,1	80	+0,2	+0,2
Загальний показник	3,8	77	3,8	85	0	4,0	76	+0,2	+0,2

Складено на основі джерел [7–10].

При реалізації великих інфраструктурних проектів національна економіка не завжди отримує бажаний мультиплікативний ефект (табл. 2). Необхідно використання вагомих мотиваційних важелів. Одним із таких важелів може бути впровадження організаційно-економічного механізму державно-приватного партнерства. Такий механізм сприятиме зростанню інвестиційної привабливості національної економіки, розподіленню

ризиків між державою та приватним сектором національної економіки.

Державно-приватне партнерство в рекреаційно-туристичній сфері — це співробітництво між різними за ієрархією державними органами, органами місцевого самоврядування з юридичними чи фізичними особами, що здійснюється на основі договору в порядку, який встановлений законодавством. Для активізації розвитку рекре-

Приклади реалізації державних мегапроектів у Радянському Союзі та сучасній Російській Федерації [11]

Приклад використання мультиплікаційного ефекту в національній економіці	Результат
Будівництво Трансибу в Російській імперії	Отримала розвиток металургія, функціонування залізничної дороги зіграло вирішальну роль в освоєнні Сибіру та Далекого Сходу
Проект радянської нової економічної політики (НЕП), забезпечення грошової маси золотом (перехід до золотого червонця)	Заміна продрозверстки на додаток дозволила різко наростити виробництво зерна та інших продуктів
Проект колективізації сільського господарства	Вважалося, що «інституційне» упорядкування забезпечить ресурсами проект індустріалізації країни
Атомний проект 40–50-х років	Ефект мультиплікатора простежується в досить вузькому та ізольованому від усієї економіки сегменті військово-промислового комплексу
Космічна програма Радянського Союзу	Національна економіка користується знімками із космосу, використання супутникового зв'язку, отримання більш точного прогнозу погоди
Косигінські реформи 60-х років	Передбачалося надати більше господарської самостійності державним підприємствам
Будівництво БАМу (Байкало-Амурської магістралі) в 70–80-х роках	Сподівання на швидке освоєння прилеглих територій, але ефекту не отримано
Проект мілітаризації радянської економіки, інвестиційні проекти з добичі та транспортування нафти та газу	Програш у глобальній конкуренції та геополітична катастрофа 1991 року — розвал Радянського Союзу
Гайдарівські реформи 90-х років	Були закладені необхідні умови для ефективного використання нафтогазових грошей 2000-х років
Проект постачання російського газу до Китаю	Проект передбачає поставку Росії на ринок Китаю 38 млрд. м ³ газу в рік за ціною приблизно 350 дол. за 1000 м ³ . Російській Федерації не вдалося досягнути використання трубопроводу через Алтай, що дозволило б з невеликими добудами експлуатувати існуючу газотранспортну систему. Потрібно будувати новий газопровід з Ковиктинського та Якутського родовищ. Є сподівання, що цей інфраструктурний проект активізує кілька галузей національного господарства.

аційно-туристичної сфери українським законодавством передбачено державно-приватне партнерство у сферах природокористування, охорони здоров'я, управління нерухомістю, туризму, відпочинку, рекреації, культури та спорту [2].

Державно-приватне партнерство в рекреаційно-туристичній сфері характеризується як система юридично оформлених відносин між органами влади, що регулюють процеси організації відпочинку на макро-, мезо- та макрорівнях, а також державними рекреаційно-туристичними установами, приватними підприємствами, за якої стає можливим досягнення синергетичного ефекту та створення або поліпшення інфраструктури, товарів, послуг чи ресурсів, спираючись на принципи соціальної відповідальності, екологічності, економічної ефективності шляхом реалізації певних проектів. Процес супроводжується розподіленням ризиків, ресурсів та винагород між партнерами [12].

Сутність взаємодії в межах державно-приватного партнерства полягає в узгодженні інтересів влади та бізнесу разом із пріоритетністю ролі держави. Основною характеристикою такої взаємодії є збалансованість інтересів,

прав, ризиків, зобов'язань сторін в процесі реалізації проектів [13, с. 107].

Світовий досвід свідчить щодо успішності застосування державно-приватного партнерства у транспортній сфері (автодороги, залізниці, аеропорти, порти), соціальній інфраструктурі (охорона здоров'я, освіта, туризм), житлово-комунальному господарстві (водопостачання, електропостачання, газопостачання). Державно-приватне партнерство широко вирисовується в США, Великобританії, Франції та Німеччині. Активно розвивається концепція державно-приватного партнерства в таких країнах Європи, як Австрія, Греція, Ірландія, Іспанія та в країнах Південно-Східної Азії [14].

В Угорщині Державна агенція з просування туризму (Magyar Turizmus) разом із приватними партнерами розробили маркетингову стратегію, орієнтовану на сусідні країни та оптимізовану за часом на переїзд/переліт. Співпраця Корейської туристичної організації з компанією «VISA card» сприяла появі нових фінансових послуг для власників платіжних карток [5, с. 473].

Орієнтуючись на іноземний досвід використання державно-приватного партнерства, можна

рекомендувати розробку інвестиційних проектів, які спрямовані на регулювання соціально-економічних процесів регіонів України. У Республіці Білорусь реалізовані: Спільний проект Білоруського суспільного об'єднання «Отдых в деревне» та ESEAT Deutschland e. V «Устойчивый сельский туризм в Беларуси — сетевое объединение и поддержка основных игроков», Спільний проект Поморського центру сільськогосподарського консультування та суспільного об'єднання «Отдых в деревне» «Поддержка развития предпринимательства в сельском хозяйстве и в сельской местности Белоруссии», Проект «Возрождая кулинарные традиции — создаем общий турпродукт», Проект «Белорусскому Полесью — устойчивое развитие», Проект «Информационно-консультационный центр по агроэкотуризму как инновационный метод развития предпринимательства на селе», Спільний проект суспільного об'єднання «Отдых в деревне» та ESEAT-International «Живая деревня», Спільний проект суспільного об'єднання «Отдых в деревне» та ESEAT Deutschland e. V. «Сельский туризм в Беларуси: на пути к европейскому качеству», Проект «Сельскому туризму — Европейское качество», Проект «Зеленые маршруты — создание экологически дружелюбных маршрутов в Беларуси», Проект «Сельский туризм и образование: новые возможности для синергии», Проект «Рекламный буклет как новое средство продвижения сельского туризма в Беларуси», Проект «Пионеры сельского туризма в Беларуси», Проект «Развитие сельского туризма в Беларуси», Проект міжнародної технічної допомоги «Укрепление общественного взаимодействия для устойчивого развития сельских районов», Проект «Туризм в рамках местных сообществ как средство сохранения, формирования партнёрства и развития сельских территорий», Проект міжнародної технічної допомоги AGORA 2,0 «Туризм наследия как средство повышения узнаваемости региона Балтийского моря». Зараз реалізується Проект «Создание сельских туристических кластеров в Беларуси: инновации, интеграция и институционализация как основа устойчивого развития сельских регионов». У результаті реалізації цих проектів був сформований пакет пропозицій щодо організації відпочинку, які містять перелік садиб, кінноспортивних центрів, музеїв, культурно-розважальних комплексів, походів на плотях, оздоровчих центрів за адміністративними територіями [15].

Іноземний досвід використання державно-приватного партнерства свідчить щодо вигідності такої співпраці для обох сторін. Але в Україні державно-приватне партнерство не набуло поширення, тому при розробці організаційно-економічного механізму його активізації необхідно враховувати як позитивні, так і негативні боки.

До негативних фактів можна віднести: значний політичний вплив на процедурні та інституційні аспекти державно-приватного партнерства (при постійних змінах уряду відбуваються прецеденти перегляду первинних контрактів), відсутність повноважень у місцевих органів влади, надмірне бюрократичне навантаження, що впливало на збільшення вартості проектів [16].

Наведені результати реалізації орієнтують на розробку пропозицій щодо створення організацій, які стимулюють розвиток рекреаційно-туристичної сфери, сприяють розробці нових маршрутів, формуванню та реалізації маркетингових стратегій. Результати реалізації проектів державно-приватного партнерства можуть бути матеріальними та нематеріальними. Приклади матеріальних результатів містять: створення інформаційних центрів, придбання нового обладнання, створення підприємства, тематичного парку, сільських садиб, тимчасових помешкань, оздоровчої стежки. Нематеріальними результатами можуть бути: створення кластера, рекреаційно-туристичної зони, дестинацій, репозиціонування дестинації, розробка програмного продукту, розвиток окремих видів відпочинку, впровадження стратегії розвитку спеціалізованих підприємств, підвищення безпеки відпочивальників, управління заповідною територією, освітні програми [12, с. 198–200].

В Україні є досвід реалізації інвестиційних проектів у межах державно-приватного партнерства (табл. 3). Їх найбільша кількість реалізована у житлово-комунальній сфері та розбудові інфраструктури. У сфері туризму, відпочинку, рекреації, спорту значна кількість проектів була спрямована на підготовку та проведення чемпіонату Європи з футболу — Євро-2012.

Реалізація інвестиційних проектів, цілеспрямованих на проведення в Україні Євро-2012, сприяла розширенню у практиці господарської діяльності податкових інновацій, звільнення від оподаткування прибутку суб'єктів господарської діяльності, отриманого від надання послуг розміщення у готелях 3–5 зірок. Внаслідок у містах, де проходили заходи чемпіонату, кількість готелів 3–5 зірок зросла на 45 об'єктів. Провідна роль у створенні сприятливих умов для залучення міжнародних та вітчизняних інвесторів належить проектам державно-приватного партнерства [17].

Інструменти, які пропонуються органами влади для реалізації інвестиційних проектів: державні гарантії для виконання боргових зобов'язань, фінансування з державного бюджету, компенсація відсотків за кредитом [19]. Але тільки фінансових інструментів недостатньо для активізації підприємницької ініціативи. Необхідні системні заходи щодо створення в Україні вітчизняних бізнесових структур, які спроможні реалізовувати договори з управління об'єктами державної та комунальної

Реалізовані інвестиційні проекти України в межах державно-приватного партнерства

Галузь національної економіки	Кількість проектів, одиниць
Водопостачання	71
Виробництво, транспортування та постачання тепла	32
Будівництво та експлуатація транспортної інфраструктури (у тому числі морських та річкових портів)	16
Туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт	9
Геологорозвідка і видобуток корисних копалин	8
Переробка відходів	7
Охорона здоров'я та енергетика	3

Складено на основі Інформаційного бюлетеня КМУ [18].

власності. Такий інструмент доречно використати у сфері управління готелями, санаторними закладами, формуванні національних готельних та ресторанных мереж.

Серед методів формування готельних мереж: договір франчайзингу, контракт на управління, лізинг (оренда). Під франчайзингом розуміється співпраця між юридично та фінансово незалежними сторонами, в межах якої одна сторона (франчайзер), яка володіє ефективним бізнесом, відомою торговою маркою, інноваціями, іншими нематеріальними активами, дозволяє іншій стороні (франчайзі) користуватися цією системою на погоджених умовах. За договір франчайзингу самостійне підприємство виплачує «вступний внесок» та регулярні платежі у формі відсотку за обігу. Так, міжнародний ланцюжок готелів Holiday Inn оцінює свої ліцензії в 500 тис. фунтів, поточну платню — 3 %, платню за рекламу — 1 % з обороту [20, с. 492–493]. Контракт на управління — письмова угода, яка укладається між власником підприємства (готелю) і менеджером чи спеціалізованою компанією. Лізинг (оренда) потребує передання готелю в користування за плату на визначений строк та умови суборенди. Використання таких методів створення готельних мереж сприятиме підвищенню ефективності управління засобами розміщення.

Найбільш поширеною формою державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері України є концесія та оренда (табл. 4). Інші форми: створення спеціальних економічних зон, реалізація національних проектів, створення спільних підприємств, приватизація, договір на управління об'єктами державної та комунальної власності — не отримали широкого використання.

Для органів влади позитивний ефект від державно-приватного партнерства полягає в: скороченні витрат на надання послуг, активізації інноваційної діяльності, підвищенні ефективності управління майном, економії державних фінансів, використанні досвіду приватних компаній, розділі ризиків, підвищенні ефективності функціонування об'єктів інфраструктури, розвитку форм проектного фінансування, стимулюванні підпри-

ємницького мислення, підтриманні діалогу між владою та бізнесом, збереженні та створенні робочих місць. Реалізуючи концепцію державно-приватного партнерства, приватний бізнес отримає: залучення бюджетних коштів, доступ до сфер економіки зі значним обсягом державної власності (житлово-комунальне господарство, інфраструктура), розширення можливостей отримання кредитів завдяки державним гарантіям, спрощення співпраці із державними дозвільними органами, підвищення позитивного іміджу у суспільстві, перерозподіл ризиків від реалізації проектів.

Дієвість механізму активізації державно-приватного партнерства в Україні була перевірена на етапі підготовки до Євро-2012. Замість прогнозованих 80–85 % обсягів позабюджетного фінансування заходів було отримано 20–30 % в залежності від регіону. На початковому етапі планувалися витрати 12,7 млрд. грн. з державного бюджету, 47 млрд. грн. — з місцевих, 101,2 млрд. грн. — коштів приватних інвесторів. У розробленій Цільовій програмі підготовки до Євро-2012 відбулися суттєві корегування: витрати бюджетів усіх рівнів становили 61 млрд. грн., а від приватних інвесторів — 49 млрд. грн. Однією із причин незначного розвитку державно-приватного партнерства вважають високу адміністративну та фінансову централізацію, яка зменшує мотивацію до використання сучасних інструментів управління територіями, що пов'язані із формуванням сприятливого інвестиційного клімату. Нестача фінансових ресурсів та адміністративних повноважень на регіональному рівні загальмували розвиток державно-приватного партнерства і позбавили владу додаткових засобів стимулювання інвестиційної активності на етапі підготовки до чемпіонату. Друга причина — постійна зміна управлінських кадрів (під час підготовки до Євро-2012 змінилося три прем'єр-міністри, більше десяти міністрів та ін.). На місцевому рівні спостерігаються постійні суперечності між гілками влади, звинувачення у корупції та некомпетентності, що ускладнює співпрацю з приватними партнерами [20].

Виокремлюють п'ять схем реалізації проектів державно-приватного партнерства для розбудови

Приклади використання державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері України [21]

Назва проекту чи рекреаційно-туристичний об'єкт	Приватний партнер	Форма державно-приватного партнерства	Строк	Умови
Замок у Старому Селі (Пустомитівський р-н)	ТОВ «Кріс»	Концесія	49 років	збереження об'єкта культурної спадщини, використання його у суспільних потребах, проведення відновлювальних та реставраційних робіт
Палац у с. Тартаків (Сокальський р-н, Львівська обл.)	ФОП «Новосад»	Концесія	49 років	вивести з аварійного стану і ввести в експлуатацію палац в якості туристично-відпочинкового центру
Мукачівський замок «Паланок»	ТЗОВ «Високий замок»	Оренда	з 2010 р. до 2056 р.	Створення готельно-ресторанного комплексу
	СП «Айсберг»		з 2011 р.	Створення дегустаційного залу, магазину з продажу вина та сувенірів

інфраструктури [6, с. 45]. Перша схема передбачає будівництво, володіння та експлуатацію об'єкта. Може бути використана для організації приватних музеїв, готелів. Друга — будівництво, експлуатацію та передання об'єкта у власність держави. Приватний партнер має будувати об'єкти, які передбачені державними планами та програмами. Після будівництва та експлуатації об'єкти передаються у власність державі. Третя схема — купівля, будівництво та експлуатація. Дозволяє підвищити ефективність експлуатації об'єктів інфраструктури, зокрема санаторно-лікувальних закладів. У четвертій схемі передбачено проектування об'єкта, будівництво та експлуатація. Приватний партнер вільний при орієнтації на сегмент споживачів. П'ята — будівництво, розвиток, експлуатація. Схема може бути використана для реалізації проектів створення рекреаційно-туристичних зон. Може включати впровадження маркетингових заходів, зокрема створення сприятливого іміджу території.

Але, крім розбудови об'єктів інфраструктури, напрямами реалізації проектів державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері можуть бути: створення організацій і підприємств, розробка маршрутів, організація та проведення маркетингових кампаній, репозиціонування Destinаций, активізація окремих видів відпочинку, управління заповідними територіями тощо [12, с. 200].

Використання державно-приватного партнерства потребує розробки значної кількості проектів, які пов'язані із розробкою нових маршрутів, екскурсій, модернізації засобів розміщення та об'єктів санаторно-курортного лікування, впровадження інформаційних технологій, проведення заходів із формування іміджу міст та територій як Destinаций зі значними атрактивними можливостями. Розробка та реалізація таких проектів орієнтує на постановку наукового завдання щодо адаптації проектного підходу до потреб розвитку рекреаційно-туристичної сфери.

Висновки. Подальше становлення конкурентоспроможності рекреаційно-туристичної сфери

України потребує реалізації проектів державно-приватного партнерства, які сприятимуть підвищенню цінної конкуренції, розширенню пропозиції проектів розбудови авіаційної та автотранспортної інфраструктури. Серед проектів, які реалізуються в межах державно-приватного партнерства для активізації рекреаційно-туристичної сфери країн світу: розробка маркетингових стратегій, розширення спектру послуг, створення об'єктів сільського відпочинку.

Література

- Бондаренко М. Стабілізація та підтримка розвитку індустрії туризму в умовах економічної турбулентності / М. Бондаренко // Дослідження міжнародної економіки : збірник наукових праць. — 2011. — Випуск 1 (66). — С. 166–177. (8)
- Джусов О. А. Економічні аспекти сфери міжнародного туризму / О. А. Джусов, К. С. Стоян // Вісник ДІТБ. — 2012. — № 16. — С. 170–175.
- Цюхля С. Ю. Трансформація рекреаційної діяльності та розвиток регіональних ринків курортно-рекреаційних послуг (методологія, аналіз і шляхи вдосконалення) [Текст] / С. Ю. Цюхля ; Таврійський національний ун-т ім. В. І. Вернадського. — Сімф. : Таврія, 2008. — 352 с.
- Черниш І. В. Роль туристичної галузі у розвитку національної економіки / І. В. Черниш // Економічний аналіз. — 2013. — Том 14. — № 1. — С. 159–166.
- Бондаренко В. А. Особливості реалізації проектів державно-приватного партнерства в туристичній галузі [Електронний ресурс] / В. А. Бондаренко. — Режим доступу : http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/26_2_2013/472-476.pdf.
- Тофанюк О. В. Застосування механізмів державно-приватного партнерства у бюджетному регулюванні регіонального розвитку / О. В. Тофанюк, І. Г. Чалий // Економіка та управління об'єктами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. — 2011. — № 4 (16). — С. 41–53.
- The Travel & Tourism Competitiveness Report 2008: Managing in a Time of Turbulence [Text] //

World Economic Forum. — Switzerland : Geneva, 2008. — 520 p. — ISBN-13 : 978-92-95044-17-0.

8. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2011 : Managing in a Time of Turbulence [Text] // World Economic Forum. — Switzerland : Geneva, 2011. — 531 p. — ISBN-13 : 978-92-95044-17-0.

9. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013 : Managing in a Time of Turbulence [Text]. — World Economic Forum, Switzerland : Geneva, 2011. — 517 p. — ISBN-13 : 978-92-95044-17-0.

10. Travel & Tourism Competitiveness Report 2009 : Managing in a Time of Turbulence [Text] // World Economic Forum. — Switzerland : Geneva, 2009. — 525 p. — ISBN-13 : 978-92-95044-18-0.

11. Гонтмахер Э. Государственные мегапроекты экономику не выльчат [Электронный ресурс] / Э. Гонтмахер. — Режим доступа : <http://rbcdaily.ru/economy/562949991671217>.

12. Лісіцина І. І. Державно-приватне партнерство в галузі туризму: зарубіжний досвід / І. І. Лісіцина // Бізнесінформ. — 2013. — № 11. — С. 196–203.

13. Музиченко А. С. Державно-приватне партнерство як інститут взаємодії влади та бізнесу / А. С. Музиченко, А. Л. Бержанір // Економічний простір. — 2013. — № 75. — С. 100–108.

14. Марцин Т. О. Інноваційний підхід до розвитку готельних мереж [Електронний ресурс] / Т. О. Марцин, Т. В. Буряк, О. С. Ліфіренко. — Режим доступа : <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/an-innovative-approach-to-the-development-c112/11854-c112-063>.

15. Белорусское общественное объединение «Отдых в деревне» [Электронный ресурс]. — Ре-

жим доступа : <http://www.ruralbelarus.by/ru/nashi-proekty.html>.

16. Бережна І. Г. Державно-приватне партнерство в Україні: чи можливий альянс влади та капіталу? [Електронний ресурс] / І. Г. Бережна // Ліга. Блоги. — Режим доступа : <http://blog.liga.net/user/berezhnaya/article/4334.aspx>.

17. Шаповал О. Для розвитку туризму в Україні необхідно запроваджувати механізми державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] / О. Шаповал // Урядовий портал. — Режим доступа : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246434694&cat_id=244276429.

18. Інформаційно-аналітичний бюлетень КМУ від 14.08.2013 р. Розвивається державно-приватне партнерство [Електронний ресурс]. — Режим доступа : <http://www.info-kmu.com.ua/2013-08.14/article/15615594.html>.

19. Сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. Витяги з Державного реєстру інвестиційних проектів та проектів (інвестиційних) пропозицій [Електронний ресурс]. — Режим доступа : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?title=1VitiagiZDerzhavnogoReiestruInvestitsiinikhProektivTaProektnikhinvestitsiinikhPropozitsii>.

20. Коноплицький В. А. Економічний словник. Тлумачно-термінологічний / В. А. Коноплицький. — К. : КНТ, 2007. — 580 с.

21. Публічно-приватне партнерство: уроки минулого та перспективи майбутнього [Електронний ресурс] / М. Мальський. — Режим доступа : www.congress.lviv.ua/download.php?downloadid=30.